

Nr 573.

Av herrar **Persson** i Undersvik och **Mäler**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 284, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 284 föreslås att ett anslag av 400,000 kronor ur jordbrukets prisregleringsfond ställes till de norrländska hushållningssällskapens förfogande för åtgärder på längre sikt för höjandet av det norrländska jordbruket. Medlen skola efter framställning och plan av vederbörande hushållningssällskap fördelas av Kungl. Maj:t som har att utfärda närmare föreskrifter angående grunderna för medlens användning. I anslutning härtill uttalar statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet att hushållningssällskapen vid uppgörandet av dessa planer särskilt måste beakta dels möjligheterna att verkställa försök som närmare kunna klargöra frågan i vad mån ett förbilligande av konstgödselmedlen kunna ha betydelse för höjandet av det norrländska jordbruket och förbättra särskilt de mindre jordbrukarnas försörjningsmöjligheter, samt dels också önskvärdheten av att användningen av för de olika orterna lämpliga frösorтер uppmuntras.

Med understrykande utav vad som departementschefen här anfört be vi emellertid att i anslutning härtill och därutöver få anföra några synpunkter som jämväl synas böra beaktas i strävandena att höja det norrländska jordbrukets försörjningsmöjligheter.

I diskussionen omkring det norrländska jordbruket synes man vara enig om att dess svaga ekonomiska bärkraft framförallt beror på att brukningsdelarna i allmänhet äro för små och att jordbrukspolitiken därför måste syfta till skapandet av mera bärkraftiga självförsörjande familj jordbruk. Detta kan ske genom en utökning av arealerna för brukningsdelarna, men också genom ett bättre utnyttjande av arbetskraften och de tekniska möjligheterna genom en mera rationell och intensivare drift. Möjligheterna för det norrländska jordbruket för en utveckling efter den senare linjen torde ännu långt ifrån vara utnyttjade.

De särskilda stödåtgärderna för det norrländska jordbruket motiveras ju utav det förhållandet att det ej haft samma stöd utav prisregleringarna på jordbrukets område som övriga delar av landet och framförallt därmed att de fodermedel, som det norrländska jordbruket måste köpa för att kunna uppehålla sin animalieproduktion härigenom blivit fördyrade. Det kan därför vara riktigt att som ett led i åtgärder på kort sikt kompenstation ges åt det norrländska jordbruket genom ett förbilligande utav fodervarorna. Men åtgärderna på längre sikt böra syfta till att göra det norrländska jordbruket

självförsörjande även i den meningen att dess animalieproduktion grundas på den egna jorden och på egen foderväxtodling. Mjölproduktionen måste grundas på en kraftigare utveckling av kulturbetena och ett rikare inslag av baljväxter i vallar och vårsäd, varigenom inköpen av äggvitafodermedel kunna reduceras. Det norrländska jordbruket torde också ha möjlighet att på egna fodermedel kunna uppbära en betydligt mera omfattande svinuppfödning och fläskproduktion än som nu är fallet, vilket jag i det följande skall söka visa.

Men en nödvändig förutsättning för foderodling som grund för animalieproduktionen torde som departementschefen anfört vara en vidgad och mera rationell användning utav konstgödselmedlen, samt utnyttjandet i större utsträckning av de möjligheter som den moderna växtförädlingen ger när det gäller för olika orter lämpliga växter. Detta är dels en upplysningsfråga, men dels också en prisfråga. Fraktkostnaderna torde när det gäller konstgödseln spela den avgörande rollen, isynnerhet på de mera avlägsna trakterna. Ett förbilligande av konstgödselmedlen synes därför på längre sikt vara ett mera rationellt stöd åt det norrländska jordbruket än ett förbilligande av fodermedlen. Det norrländska jordbruket torde med hänsyn till den korta vegetationstiden under vilken det gäller att driva växterna till snabbast möjliga mognad och med hänsyn till en utvidgad odling av de äggviterika växterna såväl som rotfrukter och potatis i högre grad än det syd-ländska jordbruket vara i behov av konstgödselmedlen, framför allt fosforsyra och kali, som nödvändigt komplement till den naturliga gödseln. Försöksverksamhetens uppgift på detta område ligger i att den kan vägleda i ett mera rationellt och ekonomiskt utnyttjande av konstgödselmedlen och har en sådan betydelse att den med all makt borde understödjas. Men betydelsen av ett förbilligande av konstgödselmedlen för det norrländska jordbruket, eller åtminstone de trakter som framförallt tyngas av höga fraktkostnader, torde vara så uppenbar, att man samtidigt med det man undersökte denna sak också undersökte möjligheterna och vägarna för ett sådant förbilligande.

En annan fråga, som torde vara värd beaktande i detta sammanhang, är i vad mån en vidgad och mera rationell *potatisodling* skulle kunna bidra till det norrländska jordbrukets utveckling och ökade möjligheter för folkförsörjningen.

Knappast någon lantbruksväxt har så stor betydelse för folkförsörjningen som potatisen. Den svenska potatisodlingen ger ett lika stort skördevärde som veteodlingen och det på en areal som inte uppgår till mer än hälften av denna och därtill på den sämre jorden. Vid jämförelse med havre ger potatisen väl tre gånger så högt skördevärde per hektar. Ett kilo potatis innehåller flera näringsenheter än ett kilogram bananer.

När det gäller potatisodlingen har Norrland lika stora, ja, i flera avseenden större möjligheter än det övriga landet. Potatisen kan med fördel odlas över större delen av Norrland och ger större skördar och en mera överlägsen kvalitet än i Sydsverige. Under det medelskörden av potatis för hela

riket år 1935 var 135 deciton per hektar var den i de fem nordliga länen 150. Under det skörden för Norrbotten var 159 deciton per hektar kom Malmöhus län inte upp till mer än 114. Dessa siffror torde åtminstone ge en bild av Norrlands *möjligheter* i detta avseende genom ett utvidgande av arealerna för potatis. Men möjligheterna till en ökad avkastning även per arealenhet torde knappast vara utnyttjade.

Norge har en medelskörd av 170 deciton per hektar. På en försöksplats i Norge, Åsbjørnsbråten, belägen något över 600 meter ö. h. på 61 gr. nordlig bredd, ha genomsnittsskördarna av potatis under 25 år varit 258 deciton per hektar.

En utvidgad potatisodling skulle för det första kunna läggas som grund för en vidgad svinuppfödning och fläskproduktion i Norrland, som ju i detta avseende är ett underskottsområde.

Potatisen är ett förnämligt svinfoder. Utfodringsförsök ha visat att den passar såväl till modersuggor som till gödsvin och att den är överlägsen majsen vid fläskproduktion. Upp till 60 à 70 procent av svinens foderstat kan utgöras av potatis. Utfylles denna med skummjolk och spannmål skulle en betydligt utvidgad fläskproduktion kunna byggas på hemmaproducerat foder.

I den mån en marknad kan skapas i landet för kvalitetspotatis, som Riksförbundet Svensk Frukt i samarbete med Svenska Lantmännens Riksförbund nu håller på att organisera avsättningen för, bör Norrland, med hänsyn till dess möjligheter att producera en överlägsen kvalitet, både när det gäller matpotatis och utsädespotatis, här kunna med framgång tävla och inte bara kunna fylla det egna underskottet utan även vinna avsättning på de stora konsumtionsorterna söderut i landet. Hushållningssällskapen böra se till att Norrlands möjligheter i detta avseende utnyttjas. Försöksverksamhet för undersökning av Norrlands möjligheter för produktion av högklassig såväl mat- som utsädespotatis, växtsjukdomarnas bekämpande, rationella arbetsmetoder, gödslingens inverkan på kvalitet och avkastning bör åstadkommas och dess resultat spridas. Avsättningen bör rationellt organiseras.

Ytterligare en synpunkt torde böra anföras när det gäller stödåtgärderna för det norrländska jordbruket. Syftet med densamma är ju motiverad av önskvärldheten att åstadkomma en *utjämning* i solidaritetens intresse med hänsyn till det norrländska jordbrukets sämre betingelser. Men även inom de norrländska länen torde jordbruket drivas under i hög grad skiftande betingelser. Skillnaden är stor mellan de bördiga, tätt befolkade jordbruksbygderna i floddalarna och kusterna och de vid sidan av de stora kommunikationslederna liggande skogsbygderna inne i landet med dess kargare jord och hårdare klimat. Av naturliga skäl ha de ej kunnat tillgodogöra sig den upplysningsverksamhet som utövas av hushållningssällskapen, resorna för konsulenter och vandringsrättare bli kostsammare för dessa bygder såväl som inköpen av konstgödsel och utsädesvaror, deras avsättningsmöjligheter äro också svårare.

Det synes därför som det skulle stå i full överensstämmelse med syftet i

åtgärderna att höja det norrländska jordbrukets försörjningsförmåga att de ökade medel, som härigenom ställas till de norrländska hushållningssällskapens förfogande, användas i utjämnande syfte även inom respektive län och att den synpunkten härvid beaktades, att dessa medel i största möjliga utsträckning användas för upplysningsverksamhet och andra åtgärder i de avlägsna skogsbygderna och andra trakter, som tidigare kanske ej i så stor utsträckning kommit i åtnjutande av densamma.

På grund av vad sålunda anförts våga vi därför vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte besluta att Kungl. Maj:t vid utfärdandet av föreskrifter för användandet av det i Kungl. Maj:ts proposition nr 284 äskade anslaget av 400,000 kronor för åtgärder till stödjandet av det norrländska jordbruket och i anslutning till vad departementschefen där anfört särskilt måtte beakta betydelsen av

- 1) ett förbilligande av konstgödselmedlen,
- 2) en utvidgad och mera rationell, på kvalitetsproduktion framför allt inriktad potatisodling och avsättningsmöjligheterna för densamma, samt
- 3) att vid medlens användande inom de olika länen särskild hänsyn toges till behovet av en vidgad upplysningsverksamhet i skogsbygderna och de mera avlägsna trakterna.

Stockholm den 20 april 1937.

P. L. Persson
i Undersvik.

Karl Mäler.